

Báo chí cách mạng Việt Nam từ sau Cách mạng tháng Tám đến cuối năm 1946 : Luận văn ThS / Nguyễn Thanh Sơn ; Nghd. : GS. TS. Đỗ Quang Hưng . - H. : ĐHKHXH & NV, 2008 . - 169 tr. + CD-ROM

1. Tính cấp thiết và lý do chọn đề tài

Đề tài gắn với một giai đoạn lịch sử rất đặc biệt của dân tộc ta. Cách mạng Tháng Tám thành công đưa đất nước ta bước sang một kỷ nguyên mới, thời kỳ mà dân tộc ta đoàn kết chiến đấu chống lại thù trong, giặc ngoài, bảo vệ và củng cố chính quyền non trẻ, vừa kháng chiến vừa kiến quốc với những khó khăn chồng chất trong tình thế “ngàn cân treo sợi tóc”. Trong số khối lượng công việc đồ sộ mà Đảng, Nhà nước và Chính phủ Hồ Chí Minh tiến hành xây dựng và củng cố để đảm bảo vị thế của một đất nước có chủ quyền, không thể không nhắc đến hoạt động báo chí với sứ mệnh đảm đương vai trò quan trọng trên địa hạt tư tưởng văn hóa. Giai đoạn nước Việt Nam mới đặt nền móng cho một nền báo chí thực sự của mình trên cơ sở những thành tựu của dòng báo chí cách mạng trước khi Đảng cộng sản Đông Dương lên nắm chính quyền.

Một khoảng thời gian rất ngắn nhưng chưa bao giờ chúng ta có một nền báo chí phong phú và sôi động như thế. Nhà nước còn non trẻ lại phải đối diện với thù trong giặc ngoài, phải chấp nhận một tình trạng đa nguyên về đảng phái, về lực lượng chính trị - trong đó có báo chí, nhưng vẫn đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng. Báo chí cách mạng vẫn chiếm địa vị chủ đạo trên mặt trận tư tưởng. Nghiên cứu báo chí cách mạng thời kỳ này không chỉ giúp chúng ta thấy rõ quy luật hoạt động cách mạng hiểu theo nghĩa hẹp, mà chúng ta còn hiểu trên một bình diện rộng lớn hơn - đó là báo chí cách mạng

hoạt động trong một môi trường có rất nhiều dòng báo chí khác nhau, từ đó chúng ta sẽ có thêm nhiều kinh nghiệm phong phú cho hoạt động báo chí hiện nay và mai sau.

2. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài

Chưa bao giờ trong lịch sử dân tộc diễn ra hoạt động báo chí lạ lùng như vào thời điểm 1945-1946. Đảng lãnh đạo đất nước nhưng không xuất hiện công khai mà phải lui vào hoạt động bí mật dưới danh nghĩa Hội nghiên cứu chủ nghĩa Các Mác ở Đông Dương. Đây là thời kỳ đa nguyên về báo chí nhưng chúng ta vẫn xây dựng vững chắc một nền báo chí dân chủ cộng hòa. Thực hiện đề tài sẽ giúp chúng ta rút ra nhiều kinh nghiệm quý giá về công tác xây dựng và quản lý báo chí, về nghệ thuật làm báo, tinh thần sẵn sàng lăn xả vào những điểm nóng và nắm giữ vị trí chủ đạo trên mặt trận chính trị - tư tưởng của những người làm báo chân chính.

Bên cạnh hệ thống báo Đảng, báo của Mặt trận Việt Minh và các tổ chức cách mạng, đã tồn tại nhiều tờ báo tư nhân, chứng tỏ sự phong phú của bộ mặt báo chí nước ta và khả năng quản lý mặt trận báo chí đa diện của Đảng ta vào rất khéo léo vài tài tình. Hiện nay, trong không khí dân chủ hóa mọi mặt đời sống xã hội, trong đó có hoạt động báo chí, làm sao để quản lý tất cả các tờ báo đi theo đúng quỹ đạo và đường hướng chung do Đảng ta khởi xướng? Nghiên cứu đề tài này sẽ góp phần giải đáp câu hỏi cấp thiết đó.

Trong xu thế hội nhập và mở cửa hiện nay, báo chí nước ta đã và đang từng bước đổi mới, đi vào hoạt động với những chiều kích mới. Vì vậy, những bài học của báo chí cách mạng thời điểm 1945 - 1946 chắc chắn sẽ mang lại nhiều ý nghĩa tích cực.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

Luận văn làm rõ bối cảnh lịch sử và diện mạo của báo chí cách mạng Việt Nam gắn với một thời điểm rất đặc biệt của dân tộc ta từ sau Cách mạng Tháng Tám 1945 đến cuối năm 1946; phân tích nội dung thông tin tuyên truyền, hiệu quả tác động của báo chí cách mạng; giới thiệu đặc điểm

của một số tờ báo cách mạng tiêu biểu xuất bản vào thời điểm này; rút ra những bài học kinh nghiệm bổ ích cho hoạt động báo chí hiện nay. Luận văn sẽ góp phần soi sáng và vẽ lên một bức tranh khái quát về hoạt động báo chí cách mạng nước ta ở thời khắc lịch sử đáng nhớ này. Đây sẽ là nguồn tài liệu bổ ích cho những ai quan tâm tìm hiểu lịch sử báo chí Việt Nam.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

Luận văn xác định rõ đối tượng nghiên cứu là báo chí cách mạng Việt Nam từ sau Cách mạng Tháng Tám 1945 đến cuối năm 1946. Do điều kiện tư liệu báo chí lưu trữ hiện nay là khá hiếm hoi, nên luận văn giới hạn khảo sát qua bộ lưu trữ ở miền Bắc và miền Trung nước ta, chúng tôi chưa có điều kiện khảo sát trực tiếp các báo chí cách mạng của đảng bộ miền Nam trong thời điểm lịch sử này.

5. Phương pháp nghiên cứu

Chúng tôi sử dụng phương pháp lịch sử, khảo sát, trực tiếp đọc, sao chụp các tư liệu và hiện vật còn lưu trữ, kết hợp với phương pháp thống kê, phân tích, tổng hợp, so sánh, đối chiếu, thẩm định.

6. Kết cấu luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và phụ lục, riêng phần nội dung gồm có ba chương cụ thể như sau:

Chương 1: Điều kiện và tình hình hoạt động của báo chí nước ta sau Cách mạng Tháng Tám

Chương 2: Khảo sát diện mạo và nội dung của báo chí cách mạng

Chương 3: Vai trò, vị trí của báo chí cách mạng với việc bảo vệ và xây dựng nước Việt Nam mới và những bài học kinh nghiệm

PHẦN NỘI DUNG

CHƯƠNG 1:

ĐIỀU KIỆN VÀ TÌNH HÌNH HOẠT ĐỘNG CỦA BÁO CHÍ NƯỚC TA SAU CÁCH MẠNG THÁNG TÁM

1.1. Điều kiện hoạt động của báo chí

1.1.1. Bối cảnh lịch sử

Cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 diễn ra với hào khí “long trời lở đất” đã thành công trên phạm vi cả nước khi dân tộc ta chớp lấy thời cơ “ngàn năm có một”. Ngày 2.9.1945, tại quảng trường Ba Đình lịch sử, Chủ tịch Hồ Chí Minh đọc bản Tuyên ngôn Độc lập khai sinh ra nước Việt Nam dân chủ cộng hòa.

Chúng ta chứng kiến sự đa dạng của các lực lượng chính trị xã hội ở nước ta. Mặt trận Việt Minh phát triển rất nhanh chóng. Một số đoàn thể quần chúng và nhiều đảng phái thuộc nhiều khuynh hướng chính trị khác nhau ra công khai hoặc lần lượt ra đời. Các Hội cứu quốc trong công nhân, nông dân, thanh niên, phụ nữ được tổ chức thống nhất trong cả nước.

Nhà nước cách mạng Việt Nam, ngay sau khi ra đời, đã phải đứng trước một tình thế hết sức hiểm nghèo, nhất là ba thứ giặc : “giặc đói”, “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”.

Giặc ngoài, thù trong, khó khăn chồng chất khó khăn đè nặng lên đất nước ta, đặt chính quyền cách mạng trước một tình thế “ngàn cân treo sợi tóc”! Vận mệnh độc lập tự do của dân tộc vừa mới giành được đang đứng trước nguy cơ mất còn! Trọng trách nặng nề đối với dân tộc đã giao phó cho Đảng và Chính phủ nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, do Hồ Chí Minh đứng đầu. Ban Thường vụ Trung ương Đảng đã ra bản chỉ thị quan trọng “Kháng

chiến, kiến quốc”, xác định nhiệm vụ chiến lược, nhiệm vụ trước mắt và những chính sách lớn để chỉ đạo hành động của toàn Đảng, toàn dân trong cuộc đấu tranh nhằm giữ vững quyền độc lập tự do, bảo vệ chế độ mới.

Trải qua hơn một năm đấu tranh bảo vệ và củng cố chính quyền dân chủ nhân dân, những khó khăn ban đầu đã được đẩy lùi. Tiềm lực của Nhà nước cách mạng được tăng cường một bước, tạo nên thế và lực mới cho toàn dân ta bước vào cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp trong cả nước.

1.1.2. Quan điểm, chính sách báo chí của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa

Trước áp lực của các thế lực chính trị phản động, để bảo vệ những thành tựu của chính quyền cách mạng giành được, Đảng cộng sản Đông Dương đã thi hành chính sách mềm dẻo: tuyên bố tự giải tán vào tháng 11.1945. Tuy nhiên đây chỉ là sự giải tán về hình thức, trên thực tế Đảng vẫn trực tiếp lãnh đạo cách mạng trong suốt chiều dài lịch sử của dân tộc, vẫn luôn lãnh đạo sát sao hoạt động của cách mạng và Nhà nước thông qua Mặt trận Việt Minh. Sự hoạt động hiệu quả của báo chí cách mạng chính là công cụ để tổ chức này thực hiện các nhiệm vụ của mình. Quan điểm, chính sách báo chí của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa được coi như là những cơ sở pháp lý và những định chế chính trị giúp cho hoạt động báo chí phát triển.

Ngày 10.10.1945 Chủ tịch nước đã ký Sắc lệnh số 47 của về việc duy trì tạm thời các luật lệ hiện hành của chế độ xã hội cũ.

Trung ương Đảng đã bí mật đưa ra Chỉ thị tháng 11.1945. Thực chất đây là sự chỉ đạo sách lược tuyên truyền.

Ngày 24.3.1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Sắc lệnh số 41 quy định chế độ kiểm duyệt báo chí.

Ngày 31.11.1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục ký Sắc lệnh số 18 về việc “lưu chiều văn hóa phẩm”.

Bộ Thông tin - Tuyên truyền, thành viên của Chính phủ lâm thời Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, được công bố thành lập, sau đổi tên là Bộ Tuyên truyền và Cổ động. Bộ này ra đời đã nắm vững quyền lực thông tin Nhà nước, xây dựng hệ thống tổ chức thông tin cả nước, tăng cường lực lượng báo chí của các cơ quan, đoàn thể cách mạng.

Hiến pháp nước Việt Nam dân chủ cộng hòa đã được Quốc hội biểu quyết thông qua ngày 9.11.1946, trong đó tại Điều 10 của chương 2 quy định: “Công dân Việt Nam có quyền: tự do ngôn luận, tự do xuất bản...”.

1.2. Tình hình hoạt động của dòng Báo chí cách mạng

Sự phát triển của báo chí cách mạng có sự tồn tại của những tờ báo cách mạng vốn xuất hiện từ trước năm 1945 cũng như vừa xuất hiện sau đó là: *Cờ giải phóng, Cứu quốc, Hồn nước* ... ; và cả những tờ báo yêu nước như *Độc lập, Tiến lên*... Chúng ta còn phải kể lực lượng khá hùng hậu báo chí của các tổ chức cách mạng của quần chúng như: *Lao động, Tiên phong, Sao vàng, Tiếng gọi phụ nữ, Dân chủ, Quyết chiến, Quyết thắng, Sự thật, Đồng minh, Gió mới, Quốc hội, Cảm tử*...

Tại Hà Nội, chỉ trong một thời gian ngắn, số báo xuất bản ở thủ đô từ hơn 10 tờ lên tới 100 tờ. Nhiều tờ báo cách mạng mới của các tổ chức đoàn thể ra đời như: *Dân nước, Thiếu niên, Gió mới, Ngoại thành dân báo, Chiến đấu, Bình dân, Bó đuốc, Cổ gắng, Thủ đô*...

Hình thành mạng lưới báo chí kháng chiến tại miền Nam. Báo chí cách mạng ở miền Nam có các tờ để lại nhiều dấu ấn như: *Công đoàn, Chống xâm lăng, Kèn gọi lính, Thông tin kháng chiến, Tiến lên, Thống nhất, Toàn quốc kháng chiến, Nhân dân Miền Nam* ... Báo chí kháng chiến là người trợ thủ

đắc lực trong các cuộc đấu tranh của báo chí nội thành, cụ thể là cuộc đấu tranh quyết liệt của phong trào *Báo chí Thống nhất Nam Bộ*. Tầm tở báo nòng cốt của phong trào này gồm có: *Tin điển, Kiến thiết, Nam Kỳ, Tân Việt, Việt Bút, Justice, Sud*.

Ngoài những tờ báo lớn của Đảng ta và các chính đảng khác chịu sự lãnh đạo của Đảng và các đoàn thể quần chúng, chúng ta còn thấy một loạt báo chí địa phương và báo ngành xuất hiện trên khắp chiều dài lãnh thổ đất nước.

Đồng thời, chúng ta còn chứng kiến sự xuất hiện của hai cơ quan báo chí độc đáo khác: sự ra đời của *Đài Tiếng nói Việt Nam* và *Việt Nam thông tấn xã*.

Các thể lực phản động trong nước đã lợi dụng mặt trận báo chí để đấu tranh xuyên tạc và chống phá chính quyền cách mạng. Bọn chúng đã xuất bản các tờ báo: *Việt Nam, Thiết thực, Đồng tâm, Sao trắng, Dân chúng...*

Thế hệ những nhà báo cách mạng thời điểm 1945-1946 là những người lớn lên trước Cách mạng Tháng Tám, cả cuộc đời và sự nghiệp đều chịu ảnh hưởng sâu sắc của những biến động lớn trong lịch sử dân tộc. Họ đã có nhiều đóng góp quan trọng làm nên đời sống của báo chí cách mạng. Trong khi làm nhiệm vụ, nhiều người trong số đó đã ngã xuống, hy sinh cho khát vọng thiêng liêng, thống nhất Tổ quốc.

Hoạt động của tất cả những tờ báo trong hệ thống báo chí cách mạng nước ta từ sau Cách mạng Tháng Tám đến cuối năm 1946 đã khẳng định vai trò của các tổ chức đoàn thể trong cuộc đấu tranh cách mạng trên lĩnh vực thông tin tuyên truyền. Đây được xem là thời điểm rất sôi động của báo chí cách mạng nước ta với những đặc điểm khá độc đáo. Theo thống kê chưa đầy đủ, cả nước có khoảng 117 tờ báo cách mạng hoạt động tại thời điểm này (số liệu thống kê của nhà nghiên cứu Hồng Chương).

CHƯƠNG 2:

KHẢO SÁT DIỆN MẠO VÀ NỘI DUNG CỦA BÁO CHÍ CÁCH MẠNG

2.1. Giới thiệu một số tờ báo cách mạng tiêu biểu thời điểm 1945-1946

Trong phần này, chúng tôi giới thiệu diện mạo của một số tờ báo cách mạng tiêu biểu của nước ta tại thời điểm 1945-1946, từ khi chúng ra đời đến khi đình bản gồm: *Cờ giải phóng* (cơ quan tuyên truyền cổ động của Trung ương Đảng cộng sản Đông Dương), *Sự thật* (cơ quan tuyên truyền của Hội nghiên cứu chủ nghĩa Các Mác ở Đông Dương), *Cứu quốc* (cơ quan ngôn luận của Mặt trận Việt Minh), *Tiên phong* (cơ quan ngôn luận của Hội văn hóa cứu quốc), *Sao vàng* (cơ quan tuyên truyền và huấn luyện binh sĩ), *Quyết thắng* (cơ quan tuyên truyền tranh đấu của Việt Minh Trung Bộ).

2.2. Khảo sát về nội dung

2.2.1. Tiếp tục tuyên truyền phổ biến chủ nghĩa Mác - Lênin

Việc tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin là nhiệm vụ quan trọng của báo chí cách mạng nước ta trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

Trong hệ thống báo chí cách mạng Việt Nam thời điểm 1945 - 1946, hai tờ báo *Cờ giải phóng* và *Sự thật* với tư cách là cơ quan ngôn luận của Trung ương Đảng và của Hội Nghiên cứu chủ nghĩa Các Mác ở Đông Dương luôn đi đầu trong việc tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin. Nội dung tuyên truyền chủ nghĩa Mác - Lênin vốn là tinh thần cơ bản của báo chí cách mạng trước năm 1945, đến thời điểm này nó lại được soi rọi lại dưới ánh sáng của thời đại mới.

2.2.2. Thông tin phản ánh diễn tiến của Cách mạng Tháng Tám và không khí hồ hởi của quần chúng nhân dân được sống trong kỷ nguyên mới

Báo chí cách mạng tập trung tuyên truyền phản ánh diễn tiến của khởi nghĩa Tháng Tám giành chính quyền ở các địa phương khắp cả nước. Những thông tin về không khí đấu tranh cách mạng ở ba trung tâm lớn của cả nước và những địa phương khác do báo chí chuyển tải đã giúp cho quần chúng nhân dân hiểu được toàn bộ diễn biến của cuộc Cách mạng Tháng Tám và những thành công của nó trên phạm vi cả nước.

Xoay xung quanh sự kiện ngày 19.8 và 2.9, tất cả các báo đều tập trung tuyên truyền cho kỷ nguyên mới của độc lập tự do dưới chế độ dân chủ nhân dân. Nhiều bài báo phân tích, bình luận nêu bật ý nghĩa lịch sử, ý nghĩa chính trị của Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh 2.9. Các báo chú ý phản ánh thái độ hồ hởi của quần chúng nhân dân trong việc hưởng ứng Cách mạng Tháng Tám và Quốc khánh 2.9, phân tích những biểu hiện nổi tiếp của chủ nghĩa yêu nước đáp ứng quyền lợi trực tiếp của quần chúng nhân dân.

Thắng lợi vẻ vang của dân tộc ta gắn liền với tài thao lược của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Hình ảnh vị cha già dân tộc đi vào trang báo cách mạng như là linh hồn của Cách mạng Tháng Tám và ngày độc lập.

2.2.3. Tuyên truyền các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, Nhà nước và Chính phủ Hồ Chí Minh trong công cuộc xây dựng chế độ mới

Báo chí cách mạng tập trung tuyên truyền chương trình 10 điểm của Mặt trận Việt Minh để tập hợp các lực lượng yêu nước và tiến bộ nhằm chiến thắng ba thứ giặc nguy hiểm và bảo vệ chính quyền non trẻ.

Đoàn kết toàn dân nhằm tập hợp mọi người yêu nước tham gia sự nghiệp kháng chiến kiến quốc cũng là nội dung của nhiều bài báo của Hồ Chí Minh.

Báo chí ra sức tuyên truyền Tổng tuyển cử bầu ra Quốc hội đầu tiên của nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Báo chí tập trung tuyên truyền, giải thích cho các tầng lớp nhân dân hiểu rõ ý nghĩa chính trị của cuộc bầu cử, đã đem lại kết quả thắng lợi cho Tổng tuyển cử.

Báo chí cách mạng tích cực tuyên truyền cho nền sống văn hóa mới, chống mê tín dị đoan, phát triển văn hóa giáo dục theo hướng “dân tộc - khoa học - đại chúng” như Đề cương Văn hoá năm 1943 đề ra. Nội dung tuyên truyền nền văn hóa mới gắn bó trực tiếp với tờ *Tiên phong*.

2.2.4. Tích cực đấu tranh trên mặt trận chính trị - tư tưởng

Những bài báo vạch mặt bọn xấu, kêu gọi nhân dân cảnh giác, bài trừ nội phản là một nội dung lớn trên các trang báo của ta thời điểm 1945-1946. Cuộc luận chiến với bọn phản động là việc thường xuyên trên mỗi số báo cách mạng. Báo chí cách mạng luôn phản công quyết liệt trước những thủ đoạn lừa bịp của bọn phản động trong nước. Đi đầu trong công tác đấu tranh trên mặt trận chính trị - tư tưởng phải kể tới các tờ báo: *Cứu quốc*, *Cờ giải phóng*, *Sự thật*. Báo chí cách mạng đã kiên quyết bóc trần những luận điệu xuyên tạc, những hành động mờ ám, khiêu khích, tội ác của bọn Việt Quốc, Việt Cách.

2.2.5. Thông tin tuyên truyền các hoạt động của Nhà nước, các tổ chức đoàn thể, của nhân dân để giải quyết “giặc đói”, “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”

Phần này chúng tôi lần lượt phân tích nội dung tuyên truyền và hiệu quả tác động của báo chí cách mạng nước ta trong việc giải quyết cấp bách ba thứ giặc nguy hiểm: “giặc đói”, “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”.

2.2.6. Thông tin tuyên truyền mặt trận ngoại giao của Đảng, Nhà nước và Chính phủ

Báo chí cách mạng thông tin tuyên truyền mặt trận ngoại giao của Đảng, Nhà nước và Chính phủ Hồ Chí Minh. Đây là mặt trận không tiếng súng nhưng có tầm quan trọng. Đó là chính sách ngoại giao vừa cương quyết lại vừa khôn khéo mềm dẻo có nguyên tắc nhằm hướng tới một mục tiêu nhất quán là độc lập dân tộc.

Báo chí cách mạng thời điểm 1945-1946 đã dành nhiều trang báo để thông tin tuyên truyền diễn biến công tác đàm phán ngoại giao của Đảng, Nhà nước, Chính phủ với Pháp.

CHƯƠNG 3:

VAI TRÒ, VỊ TRÍ CỦA BÁO CHÍ CÁCH MẠNG VỚI VIỆC BẢO VỆ VÀ XÂY DỰNG NƯỚC VIỆT NAM MỚI VÀ NHỮNG BÀI HỌC KINH NGHIỆM

3.1. Vai trò, vị trí của báo chí cách mạng Việt Nam thời điểm 1945 - 1946

Đây là thời điểm vô cùng sôi động của báo chí cách mạng Việt Nam, đi vào lịch sử báo chí Việt Nam như một bước ngoặt đặc biệt. Nhà nước mới có khả năng xây dựng ngay từ đầu một nền báo chí của mình để phục vụ sự nghiệp kiến thiết và bảo vệ đất nước, trong đó báo chí cách mạng là một lực lượng chủ chốt. Lần đầu tiên trong lịch sử báo chí Việt Nam, báo chí cách mạng được tự do, được cất cao tiếng nói vì nước vì dân. Nét nổi bật của thời kỳ này là báo chí cách mạng nhanh chóng chiếm địa vị chủ đạo trên mặt trận tư tưởng.

Báo chí cách mạng có vai trò quan trọng trong nhiệm vụ thông tin và hướng dẫn đời sống tư tưởng, tinh thần của nhân dân. Nó đã có những đóng góp không nhỏ vào bước tiến vững chắc của lịch sử dân tộc và trở thành những hoa tiêu rực sáng đưa đường chỉ lối cho toàn thể đồng bào vượt qua thác ghềnh trong hoàn cảnh khó khăn nhất.

Báo chí đã động viên toàn dân tộc đi vào công cuộc cách mạng với những nhiệm vụ trọng đại nhưng hết sức cụ thể, giản dị và thiết thực: diệt “giặc đói” “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”, bảo vệ chính quyền, xây dựng đời sống mới, được quần chúng hưởng ứng và làm theo một cách hào hứng.

Báo chí cách mạng thực sự là công cụ hộ vệ chế độ, chống giặc ngoại xâm, vạch mặt bọn phản động và đoàn kết dân tộc, mọi lực lượng xung

quanh Chính phủ. Những người làm báo lúc bấy giờ đúng là những người chiến sĩ trên mặt trận văn hóa - tư tưởng.

Báo chí cách mạng đã chứng tỏ vai trò tuyên truyền, cổ động, tổ chức, thể hiện tính chiến đấu và tính quần chúng của mặt trận thông tin tuyên truyền.

Sức mạnh của nhân dân, của con người Việt Nam, gắn bó với Tổ quốc, sẵn sàng hy sinh tất cả vì Tổ quốc, đó là chủ đề trung tâm của công tác tuyên truyền thời ấy. Tác dụng to lớn của báo chí cách mạng thời điểm này cũng là do nắm vững chủ đề trung tâm ấy.

Kỹ thuật trình bày mảng sét báo, dàn trang, chia cột, rút tít của báo chí cách mạng thời điểm này sinh động, hấp dẫn hơn so với thời kỳ trước năm 1945. Báo được in trên giấy đẹp, sáng sủa, có nhiều tranh và ảnh minh họa. Đây cũng là thời kỳ phát triển của ngôn ngữ, thể tài báo chí.

Vai trò của Chủ tịch Hồ Chí Minh với báo chí cách mạng những ngày đầu độc lập. Nghị lực phi thường của dân tộc và tài thao lược của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã được bộ lộ và phát huy rực rỡ. Người luôn quan tâm một cách sâu sắc và cụ thể đến báo chí, văn nghệ. Người đã viết 157 bài đăng báo, chủ yếu là báo *Cứu quốc*.

3.2. Những bài học kinh nghiệm

Phần này chúng tôi rút ra những bài học kinh nghiệm bổ ích về xây dựng và quản lý một nền báo chí cách mạng, bài học kinh nghiệm cho người làm báo trong thời kỳ mới và bài học kinh nghiệm trong đấu tranh với các thế lực thù địch hiện nay.

KẾT LUẬN

Sau Cách mạng Tháng Tám, báo chí cách mạng do Đảng cộng sản lãnh đạo từ bí mật chuyển ra công khai, từ địa vị bị thống trị chuyển thành báo chí chính thống của Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hòa. Đây là một khoảng thời gian rất ngắn nhưng chưa bao giờ chúng ta có một nền báo chí phong phú và sôi động như thế. Đảng, Nhà nước ta đã ra những chỉ thị, sắc lệnh quy định cụ thể về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và nghĩa vụ tuân thủ của báo chí để quản lý hoạt động báo chí.

Tại thời điểm 1945-1946, hệ thống báo chí cách mạng nước ta bao gồm sự tồn tại của những tờ báo cách mạng vốn xuất hiện từ trước năm 1945 và đồng thời đã xuất hiện hàng loạt tờ báo cách mạng mới. Ngoài những tờ báo lớn của Đảng ta và các đoàn thể quần chúng, một loạt báo chí của các địa phương từ Bắc chí Nam và báo ngành ra đời. Làng báo chí cách mạng nước ta còn vui mừng đón nhận sự ra đời của *Đài Tiếng nói Việt Nam* và *Việt Nam thông tấn xã*. Theo thống kê chưa đầy đủ, tại thời điểm này có khoảng 117 tờ báo cách mạng hoạt động. Đảng, Nhà nước ta đã biết tập hợp xung quanh mình một lực lượng xã hội đông đảo ở các giới, các ngành, tạo thành một mặt trận báo chí sôi động, đầy sức chiến đấu và tính quần chúng.

Những tờ báo cách mạng tiêu biểu để lại tiếng vang tại thời điểm này phải kể tới: *Cờ giải phóng*, *Sự thật*, *Tiên phong*, *Cứu quốc*, *Sao vàng*, *Quyết thắng*, *Tấc đất* ... Mỗi tờ báo cách mạng tập trung thông tin về những vấn đề trọng yếu theo mục đích tôn chỉ vạch ra từ đầu và đều hướng đến nhiệm vụ thông tin tuyên truyền cho sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc của dân tộc.

Nội dung của báo chí cách mạng Việt Nam qua các tờ báo cách mạng tiêu biểu rất phong phú và thiết thực. Báo chí cách mạng tiếp tục tuyên truyền phổ biến chủ nghĩa Mác - Lênin, đây là hệ tư tưởng tiên bộ nhất của thời đại.

Báo chí cách mạng thông tin phản ánh diễn tiến của Cách mạng Tháng tám ở khắp các địa phương trong cả nước và không khí hồ hởi của quần chúng nhân dân được sống trong không khí hòa bình. Báo chí cách mạng đấu tranh trên mặt trận chính trị tư tưởng để chống lại các luận điệu tuyên truyền phản động, vu cáo, xuyên tạc của các thế lực phản động trong nước. Báo chí cách mạng thông tin tuyên truyền các hoạt động của Đảng, Nhà nước, các tổ chức đoàn thể, của nhân dân để giải quyết “giặc đói”, “giặc dốt” và “giặc ngoại xâm”. Báo chí còn thông tin tuyên truyền mặt trận ngoại giao của Đảng, Nhà nước và Chính phủ Hồ Chí Minh.

Mặc dù chỉ diễn ra trong một thời gian ngắn nhưng báo chí cách mạng thời điểm 1945-1946 đã đánh một bước ngoặt lớn vào lịch sử báo chí Việt Nam: lần đầu tiên báo chí cách mạng đã vươn lên nắm giữ địa vị chủ đạo và tồn tại công khai hợp pháp dưới chế độ tự do dân chủ. Báo chí cách mạng đã vận động toàn dân đi vào công cuộc cách mạng với những nhiệm vụ trọng đại nhưng hết sức cụ thể, giản dị và thiết thực: diệt “giặc đói”, “giặc dốt”, “giặc ngoại xâm”, bảo vệ chính quyền cách mạng, xây dựng một đời sống mới. Vai trò tuyên truyền, cổ động, tổ chức, tính chiến đấu và tính quần chúng của báo chí cách mạng những ngày đầu độc lập thể hiện rất đậm nét, trở thành những hồi còi giục giã bao triệu con tim cùng chung nhịp đập và cống hiến hết mình để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Mặc dù đã dần dần lùi xa vào quá khứ, nhưng báo chí cách mạng từ sau Cách mạng Tháng Tám đến cuối năm 1946 đã để lại nhiều bài học quý giá cho hoạt động báo chí thời kỳ hội nhập và phát triển hôm nay. Đó là bài học kinh nghiệm về xây dựng và quản lý báo chí, bài học kinh nghiệm cho người làm báo và bài học kinh nghiệm trong đấu tranh với các thế lực thù địch hiện nay.
